

Raamattu Kansalle -käännöksestä

Jarmo Kiilusen ja Aarre Huhtalan kirja-arvostelun johdosta

Aluksi kiitän Jarmo Kiilusta ja Aarre Huhtalaa *Teologisen Aikakauskirjan* numerossa 6/2012 julkaisusta Raamattu Kansalle ry:n raamatunkäännöksen arviosta. Kirjoituksen innoittamana sallittaneen tässä muutama huomio myös kyseisen käännöksen tekijöiden puolelta.

Kirjoittajat sanovat arvioivansa ”kilpailevaa hanketta”. Kun käännöstyömme vuonna 1987 alkoi, kenelläkään työhön osallistuneella ei ollut harhakuvitelmää, että kilpailisimme jonkin toisen käännöksen tekijöiden kanssa. Olimmehan raamatunkäännöskomitean erään jäsenen mukaan pelkkiä ”kuori-piokia”, olkoonkin, että joukossa oli muun muassa kolme teologian tohtoria, muutamia heprean kielen virallisia kääntäjiä, Uuden testamentin kreikan lehtori ynnä muita. Siitä huolimatta emme nähneet itseämme muuna kuin joukkona Raamatun lukijoita, jotka itse kaipasivat ja joilta monet toivoivat mahdollisimman tekstiuskollista raamatunkäännöstä. Uusimman kirkkoraamatun lisäksi Suomessa on myös selkeä konservatiivisemmän nykykielisen käännöksen tarve. Näin myös ”tavallisella lukijalla” on mahdollisuus eri käännösten vertailuun.

MUUTAMIA ESIMERKKEJÄ ARVIOINNISTA

Kiilunen ja Huhtala ihmettelevät Raamatun alkujakeessa esiintyvän taivaat-sanon monikollisuutta. Heprean sana **שמיים** on monikollinen, kuten eräät muutkin ”äärettömyyttä” osoittavat sanat: **מים** vesi, **עולם** elämä ja niin edelleen. Apostoli Paavali kertoo

tulleensa temmatuksi ”kolmanteen taivaaseen” (2. Kor. 12:2). Jo tämän pitäisi kertoa siitä, että Jumala luomistyönsä aikana on tehnyt ”taivaat”. Kreikan kielessä taas sanalla οὐρανός on sekä yksikkö että monikko erikseen. Niinpä Isä meidän -rukouksessa sanotaan monikossa: Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ”Isä meidän, joka olet taivaissa”, mutta yksikössä γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ”tapahtukoon sinun tahtosi kuten taivaassa myös maan päällä” (Matt. 6:9–10).

Luomistyönsä alussa Jumala sanoi: ”Tulkoon valkeus” (1. Moos. 1:3). Alaviitteissä on selostus, miksi heprean sana **אור** (*ōr*) on käännetty valkeudeksi; luonnollisen valon lähteethän asetettiin vasta myöhemmin. Tätä Kiilunen ja Huhtala oudoksuvat. He saattavat kuitenkin olla oikeassa siinä, että jakeessa viisi tulisi johdonmukaisuuden vuoksi olla valon sijasta valkeus. Näinhän tietysti olisi, jos tässä jakeessa puhuttaisiin jo aiemmin mainitusta alkupalkeudesta. Mutta jos on kyse myöhemmän kirjoittajan toteamuksesta ja aikanaan (jae 14) luotujen valonlähteiden vaikutuksesta, silloin sana valo on paikallaan. Arvioijia oudoksuttaa myös sana ”taivaanavaruuks” ja he pitävät ”taivaankantta” parempana. Monet käännökset puhuvat ”laajuudesta” (expandse). Eiköhän taivaanavaruuks ole tässä kaikkein kuvaavin ja tähtitieteen kannalta osuvin ilmaus.

Kiilunen ja Huhtala huomauttavat myös joistakin alaviitteistä. Jumala muutti *Avramin* nimen *Arahamiksi* ja sanoi: ” – – minä teen sinusta kansojen

paljouden isän.” Alaviitteessä puhumme todellakin ”paljouden isästä” jonkinlaisena keskiarvona niiden Jumalan sanojen ja sanatarkan merkityksen välillä.

Kirjoituksessa otetaan arvostelevasti kantaa käännösperiaatteeemme. Uskollisuus alkuteksteille ja hyvä nykykieli ovat enemmän kuin haastava yhtälö, ja ymmärrämme varsin hyvin, ettemme ole tavoittaneet täydellisyyttä. Käsitteiseni mukaan raamatunkäännöskomitean suosima, usein tarpeetoman vapaa dynaaminen ekvivalenssi edellyttää kuitenkin sitä, että kääntäjän on tiedettävä, mitä kirjoittaja on tarkoittanut. Hyvinkin vapaa dynaaminen käännösperiaate soveltuu lähes minkä tahansa kaunokirjallisen teoksen kääntämiseen, mutta nyt on kuitenkin kyse Kirjoneen Kirjasta. Eikö Kiilusen ja Huhtalan kuuluttama ”tekstin lähentäminen lukijaan” edellytä usein myös sitä, ”että lukijaa lähennetään tekstiin”? Kun aikoinaan Israelissa ollessani käännsin rabbi Chaim Shvilin *Lunastuksen laskelmia*, minulla oli mahdollisuus vieraillla hänen kodissaan ja kysellä eräitten vaikeitten kohtien tulkintaa. Mooksen tai Jesajan kohdalla minun on tyydyttävä siihen, mitä heidän jäämistönään on ulottuvillani. Tämä on minun käännösperiaatteeni.

Kiilunen ja Huhtala mainitsevat meidän usein olleen uskollisia 1930-luvun käännökselle. Olen muutamia kertoja valantehneenä kielenkääntäjänä joutunut tarkastamaan jonkun toisen tekemää käännöstä. Jos se on ollut oikein, en ole tehnyt siihen muutoksia. Jos taas on ollut jotain korjattavaa, olen tehnyt tarvittavat korjaukset. Miksi muuttaisimme valmiissa käännöksessä sellaista, mikä on oikein ja mikä sellaisenaan läpäisee myös suomen kielen tarkastajien seulan? Toki tämän asian suhteen on joissakin kohdissa varmaan myös tarkistamisen sijaa.

MUUTAMA KYSYMYKSI RAAMATUNKÄÄNNÖSKOMITEAN KÄÄNNÖKSESTÄ

Kuten jo sanoin, emme ole kilpailmassa raamatunkäännöskomitean kanssa emmekä mitätöimässä sen työtä, mutta haluan tässä yhteydessä tehdä muutaman kysymyksen vuoden 1992 käännöksen ratkaisuihin. Oma kiinnostukseni Raamatun kään-

tämiseen sai melkoisen lisäpotkun havaitessani virallisen käännöksen ratkaiseen jakeen 1. Moos. 3:15 niin, että erään pelkästään naisen siemenestä syntyneen miehen osuus käärmeen pään murskaamisessa oli ohitettu kokonaan. Tuloksena on, että ihmisen, sinun ja minun, on iskettävä murskaksi käärmeen, sielunvihollisen, pää. Koska tunnen itseni siihen heikoksi, haluan kertoa myös toisille, että Jumalan suunnitelma oli toinen: naisen siemenestä, ilman miehen osallisuutta, syntynyt Jeesus Kristus murskasi puolestani sielunvihollisen, ja minä saan Jumalan armosta omistaa uskossa hänen lahjansa.

Kysyin professori Tapani Harviaiselta eräässä tapaamisessamme, millä perusteella 5. Moos. 32:8 jakeen loppu לְמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (*l'mispar b'ne jisra'el*), israelilaisten lukumäärälle, on käännetty sanoilla ”kullekin oman jumalan.” Tapani kertoi Qumranista löydettyistä kirjoituksista, joissa on kyseinen tekstimuoto. Pyysin saada nähdä sellaisen, mutta en koskaan sitä saanut. En ole myöskään vielä tavannut yhtään käännöstä, jossa olisi käytetty moista alkutekstiä. Kääntäjiltä lienee jäänyt huomaamatta, että Qumranista on saattanut löytyä myös niin sanottuja haudattuja tekstejä.

Kiilunen ja Huhtala peräivät Raamattu Kansalle -käännökseltä johdonmukaisuutta, jota he siis itse ilmeisesti ovat onnistuneet työssään käyttämään. Poikkeuksia kuitenkin löytyy, esimerkiksi sana יוֹצֵר (*jôš'er*), luoja, muovaaja, muotoilija, savenvälaja. Vuoden 1992 käännöksessä sana on yleensä käännetty savenvälajaksi, mutta kerran (Sak. 11:13) metallinsulattajaksi. Miksi juuri siinä kohdassa, jossa Sakarja ilmoittaa sen, mikä jakeiden Matt. 27:3–10 mukaan toteutui Jeesuksen elämässä? Tässä kohdassahan kreikkalaisessa tekstissä on κερραμεύς, savenvälaja.

Lopuksi sanoisin, että on hyvä, kun epäkohdat tuodaan esille. Kun Raamattu Kansalle -käännöstä aikanaan mahdollisesti uudistetaan, Kiilusen ja Huhtalan havainnot huomiodaan kuten muutkin palautteet. Paavalin sanoja tässä vapaasti soveltaakseni: ” – mutta koetelkaa kaikki ja pitäkää se, mikä on hyvää.”